

Suomen
tuomariliitto

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖLLE

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Viite: 2070/01.01/2017

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry (jäljempänä ”Tuomariliitto”) esittää lausuntonaan hallituksen esitysluonnoksesta seuraavaa:

Yleistä

Hanke eläinsuojelulainsäädännön uudistamisesta on sinänsä kannatettava. Nykyinen eläinsuojelulakimme on yli 20 vuotta vanha ja monilta osin vanhakantainen ja uudistamisen tarpeessa. Tuomariliitto pitää erityisesti myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa ehdotetaan siirrettäväksi lain tasolle monia nykyisin asetustasolla olevia säännöksiä. Ehdotus laiksi eläinten hyvinvoinnista käsittää myös parannuksia nykytilaan verrattuna esimerkiksi kivunlievityksen osalta. Niin ikään eräät oikeustilaa selventävät säännökset, esimerkiksi valvontaviranomaisen tarkastusoikeuden ulottaminen koskemaan nimenomaisesti eläintenpitokiellon noudattamisen valvontaa (ehdotettu 77 §:n 2 momentin 12 kohta), ovat tervetulleita.

Esitysluonnosta tuntuu kauttaaltaan leimaavan jännite eläinten hyvinvointia korostavien näkökohtien ja tuotantoeläinten pitämiseen liittyvien taloudellisten näkökohtien välillä. Huolimatta ehdotettuihin eläinten hyvinvoinnista annettavan lain säännöksiin kirjatuista kauniista periaatteista (esimerkiksi ehdotetut 1 §:n 2 momentti, 6 §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentti ja 21 §), ehdotetun sisältöisenä laki näyttäisi monessa kohdin painottavan nimenomaan edellä mainittuja taloudellisia näkökohtia. Ehdotetun lain tavoitteiden ja periaatteiden toteuttaminen voi lisäksi joillakin tuotantoeläinlajeilla, esimerkiksi turkistarhauksessa, olla keskimääräistä vaikeampaa.

Eläinten hyvinvointia koskevien periaatteiden toteuttamisen kannalta mahdollisesti ongelmallisena voidaan mainita se, että laki mahdollistaisi maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen pitämisen edelleen kytkettyinä parsinavetoissa ja porsitushäkkien käyttämisen. Lisäksi se mahdollistaisi muiden nautojen (paitsi vasikoiden) pitämisen kytkettyinä parsinavetoissa sekä tiineytyshäkkien käyttämisen emakoille ja ensikoille huomattavan pitkien siirtymäaikojen aikana, minkä jälkeenkin emakoita ja ensikoita voitaisiin ehdotetun 38 §:n 3 momentin nojalla pitää tiineytyshäkissä neljän päivän ajan.

Joissakin säännöksissä kirjoitustapa antaa ainakin mielikuvan siitä, että jopa eläinten hyvinvoinnille nykyisin asetettavista vaatimuksista olisi pyritty tinkimään. Esimerkiksi ehdotetun 34 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan eläimen on voitava pitopaikassaan muun muassa ”vaihtaa asentoaan vaikeuksitta”, kun nykyisessä vastaavassa säännöksessä – eläinsuojeluasetuksen 1 §:n 3 momentissa – edellytetään eläimen voivan ”liikkua”.

Tuomariliitto huomauttaa siirtymäaikojen osalta lisäksi, että esitysluonnoksen pääasiallista sisältöä selostettaessa (s. 1) ja yleisperusteluissa (s. 38 ja 49 – 50) toistuvasti väitetyistä poiketen ehdotetun 118 §:n mukaiset siirtymäajat olisivat lain voimaantulosta laskettuna parsinavetojen ja hevostallien pilttuiden osalta **kuuden** (6) vuoden (1.1.2020 -> 1.1.2026) sekä tiineytyshäkkien osalta **16** vuoden (1.1.2020 -> 1.1.2036) mittaiset.

Tuomariliitto toteaa, että Euroopan unionin yhteisen eläinten hyvinvointilainsäädännön valmistelu voi johtaa suhteellisen piankin varsin suuriin muutoksiin nyt valmisteilla olevaan kansalliseen lainsäädäntöömme verrattuna, jos tämän kansallisen lainsäädännön painotukset poikkeavat merkittävästi tulevan EU-lainsäädännön painotuksista.

Yksityiskohtaisia huomautuksia

Ehdotettu sukupuoliyhteyttä eläimen kanssa koskeva **14 §**, vaikka sen asiasisältö onkin asianmukainen, ei ole parhaalla mahdollisella tavalla kirjoitettu. Pykälän 2 momentin ehdotettu kirjoitustapa sisältää viittauksen 1 momentissa säädettyyn myös siltä osin kuin on kysymys ihmisen sukupuolielimellä tehtävästä tunkeutumisesta eläimen kehoon ja eläimen sukupuolielimen ottamisesta ihmiskehoon, jotka eivät missään olosuhteissa voi olla 2 momentissa tarkoitettuja sallittuja toimenpiteitä. Kirjoitustapa vaikuttaa siksi jopa koomiselta. Tuomariliitto pitää parempana 14 §:n kirjoittamista esimerkiksi seuraavaan muotoon:

Ihminen ei saa olla sukupuoliyhteydessä eläimen kanssa. Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan ihmisen sukupuolielimellä tehtävää tunkeutumista eläimen kehoon taikka eläimen sukupuolielimen ottamista ihmiskehoon. Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan myös muuta eläimen sukupuolielimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa tunkeutumista eläimen kehoon lukuun ottamatta toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen eläinlääkinnällisestä tai jalostuksellisesta taikka muusta hyväksyttävästä syystä.

Tuomariliiton käsityksen mukaan ehdotettu **22 §** on juoman saannin

osalta varsin tulkinnanvaraisesti kirjoitettu. Ehdotettu sääntely tosin tältä osin vastaa voimassa olevien eläinsuojelulain 5 §:n 1 momentissa ja eläinsuojeluasetuksen 9 §:n säännöksiä. Lakiin ei voitane kirjata ehdotonta vaatimusta siitä, että jokaiselle eläimelle olisi kaikissa tilanteissa turvattava jatkuva vedensaanti, koska sellaisen velvoitteen täyttäminen ei käytännössä liene mahdollista. Sen sijaan täytynee olla mahdollista asettaa laissa ainakin lähtökohtainen vaatimus jatkuvasta vedensaannista eläimen pysyvässä pitopaikassa. Tällainen sääntelytapa saattaisi edellyttää säätämistä asetuksella erityistilanteita koskevista poikkeuksista tai säätämistä poikkeamismahdollisuudesta esimerkiksi valvontaviranomaisen luvalla.

Tuomariliitto suhtautuu epäillen siihen, turvaako ehdotetun **48 §**:n mukainen kilpailueläinlääkärin tehtäviä koskeva sääntely aina riittävästi kilpailuun osallistuvien eläinten hyvinvoinnin, kun kilpailueläinlääkärillä ei nykyisestä eläinsuojelulain 17 §:n 1 momentista poiketen olisi valtuuksia kieltää eläimen käyttämistä kilpailuissa. Hänen roolinsa rajoittuisi neuvonnan antamiseen eläimen kilpailuttajalle ja kilpailun järjestäjälle ja lisäksi hänellä olisi ehdotetun 48 §:n 3 momentin mukaan ilmoitusvelvollisuus valvontaviranomaiselle, jos hän epäilee tai havaitsee eläintä käytettävän tai kohdeltavan niin, että eläimen hyvinvointi tarpeettomasti vaarantuu.

Teurastamojen kameravalvonnan mahdollistava ehdotettu **78 §** on epäilemättä sinänsä parannus eläinten hyvinvointia koskevien määräysten noudattamisen valvonnassa. Pykälästä ei kuitenkaan ilmene, minkälaisissa tilanteissa kameravalvonta voisi tulla kysymykseen, ja tältä osin sitä olisi syytä jollakin tavoin täsmentää. Esitysluonnoksen perusteluista (s. 148) on pääteltävissä, että maa- ja metsätalousministeriössä nähdään kameravalvonta kustannustehokkaana tapana tukkia nykyisessä valvonnassa olevia aukkoja. Kun valvonnan kustannukset kuitenkin jäisivät Elintarviketurvallisuusviraston kannettaviksi, voidaan olettaa, että resurssisyöt asettavat rajoituksia kameravalvonnan käytön laajuudelle.

Ehdotettu **81 §**, joka mahdollistaa valvontaviranomaiselle asiantuntijan ja avustajan käyttämisen valvontaa ja tarkastuksia tehtäessä, voi epäilemättä joissakin tilanteissa parantaa valvontaviranomaisen edellytyksiä hoitaa tehtäväänsä. Suomen Eläinlääkäriliitto ry:n antaman lausunnon mukaan avustajia on nykylainsäädännön vallitessakin käytetty esimerkiksi eläinten kiinniottoon tai lopetukseen kiireellistä apua järjestettäessä. Tuomariliiton käsityksen mukaan valvonnassa apuna käytettävän ulkopuolisen asiantuntijan rooli ei ole ongelmaton. Esitysluonnoksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevassa osassa todetaan (s. 196) muun muassa, että asiantuntijalle ei siirrettäisi merkittävää julkisen vallan käyttöä koskevia tehtäviä, vaikka asiantuntijan tosiasiallinen vaikutus tilanteen arvioinnissa saattaisikin olla merkittävä. Kuitenkin asiantuntijaan (samoin kuin pykälässä tarkoitettuun avustajaankin) sovellettaisiin 4 momentin mukaan muun muassa rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Ehdotettu sääntely huomioon ottaen valvontaviranomaisen oma rooli valvonnassa hämärtyy varsinkin tilanteissa, joissa asiantuntijan rooli on korostunut. Tuomariliiton käsityksen mukaan ehdotettu sääntely kaipaasi täsmentämistä.

Tuomariliitto toteaa sekä Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry:n että Suomen Eläinlääkäriliitto ry:n kiinnittäneen lausunnoissaan huomiota siihen,

että ehdotetun lain **96** ja **97 §:t** eivät mahdollista, toisin kuin voimassa olevan eläinsuojelulain 44 ja 45 §:t, kiireellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä eläimen omistajaa tai haltijaa kuulematta. Esitysluonnoksen perusteista (s. 164 – 165) on pääteltävissä, että ehdotetussa 96 §:ssä tarkoitettu kiireellisen hoidon hankkiminen ei edelleenkään välttämättä edellyttäisi omistajan tai haltijan kuulemista. Ehdotettua 97 §:ää koskevat perustelut (s. 165 – 167) sitä vastoin eivät anna tähän kysymykseen selvää vastausta. Kun otetaan huomioon, että 97 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläimen lopettamisesta ”viipymättä” tilanteissa, joissa ”eläimen voidaan päätellä kokevan voimakasta kipua tai kärsimystä, ja eläimen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan”, ehdotonta omistajan tai haltijan kuulemisvelvoitetta ei voida eikä liene ehdotuksessa tarkoitettukaan asettaa. Joka tapauksessa edellä todettu epäselvä asiointi huomioon ottaen on syytä nimenomaisesti säätää, missä tilanteissa eläimen omistajaa tai haltijaa ei tarvitse kuulla ennen 96 §:ssä ja 97 §:ssä tarkoitettuihin kiireellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Tuomariliiton käsityksen mukaan muutoksenhakua ja päätöksen täytäntöönpanoa koskevat ehdotetut **104 §** ja **106 §** ovat asianmukaisia.

Eläinsuojelurikkomusta koskeva ehdotettu **114 §** on rakenteeltaan varsin hankalasti luettavissa ja sisäistettävissä. Ehdotetun pykälän 1 momentissa on rangaistavia tekoja tai laiminlyöntejä lueteltu yhteensä 17 kohdassa ja 2 momentissa yhteensä 33 kohdassa. Säännöksen kirjoitustapa vastaa kuitenkin nykyisen eläinsuojelulain eläinsuojelurikkomusta koskevaa 54 §:ää, jonka kahdessa momentissa on yhteensä 16 kohtaa. Tuomariliiton käsityksen mukaan perustelut nyt ehdotetuille uusille kriminalisoinneille ovat sinänsä hyväksyttävät.

Tuomariliitto huomauttaa ehdotetun 114 §:n osalta lisäksi siitä, että pykälän 1 momentin 4 kohdassa mainittu sukupuoliyhteyttä eläimen kanssa koskevan kiellon rikkominen voi tosiasiallisesti tuskin koskaan olla huolimattomuudesta tapahtuvaa, vaan kiellon rikkomistilanteet ovat väistämättä aina tahallisia. Tämä saattaisi puoltaa sanotun kiellon rikkomista koskevan kriminalisoinnin erottamista omaksi momentiksi, jossa rangaistavuuden edellytyksenä olisi tahallisuus. Toisaalta rikoslain 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:ssä tarkoitettut rikokset, jotka voivat käsittää myös sukupuoliyhteyden eläimen kanssa, ovat rangaistavia myös törkeästä huolimattomuudesta tehtyinä, mikä taas pikemminkin puoltaisi sitä, ettei ehdotetun 114 §:n rakenteeseen olisi syytä puuttua edellä esiin nostetulta osalta.

Tuomariliitolla ei ehdotetun 114 §:n osalta ole muita huomautuksia.

Eläinsuojelurikosta koskevan rikoslain 17 luvun 14 §:n säännösteksti on esitysluonnoksessa sikäli virheellinen, että sen loppu ”vastaisesti kohtelee eläintä julmasti jne.” on kirjoitettu yhteen säännöksen 4 kohdan kanssa, vaikka se koskee kaikkia neljää kohtaa ja on siten erotettava alkamaan omalta, selvästi 4 kohdasta erottuvalta riviltään.

Muuta

Tuomariliitto ei halua edellä esitettyä enemmän ottaa kantaa ehdotukseen laiksi eläinten hyvinvoinnista eikä muihin siihen liittyviksi laeiksi.

Lausunnon valmistelu

Lausunnon valmistelusta ovat vastanneet hovioikeudenneuvos Kimmo Vanne ja määräaikainen hallinto-oikeustuomari Hanna Piitulainen. Lausuntoasiaa on käsitelty Käräjäoikeustuomarit ry:n hallituksessa 9.3.2018 sekä Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa 12.3.2018.

Turussa 14.3.2018

Tuomariliiton puheenjohtaja,
hovioikeudenneuvos

Kimmo Vanne